

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 42

Dnr 2023-000098

Remiss av SOU 2022:57 Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott i Uppvidinge kommun avger följande yttrande till Forsvarsdepartementet efter att ha tagit del av SOU 2022:57 Ett stärkt skydd av civilbefolkningen vid höjd beredskap med diarienummer Fö2023/00074.

Sammanfattning av ärendet

Uppvidinge kommun har fått möjlighet att besvara remiss rörande betänkande av utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap, SOU 2022:57. Utredningens uppdrag har sin bakgrund i återuppbyggnaden av det civila försvaret och tar upp bland annat hur ett modernt och anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar i Sverige bör vara utformat. Tre sakområden omfattas: skyddsrum, utrymning och inkvartering samt och stödorganisation för beredskap. Utredningen har setts över genom kommunintern kontorsremiss och samrådsmöte om remissvar samt genom Räddningstjänsten Östra Kronobergs synpunkter inom sitt sakområde. Synpunkterna som har kommit in har lagts ihop i ett gemensamt yttrande från Uppvidinge kommun.

Konsekvenser

Uppvidinge kommun har fått ökad generell kunskap om områden som berörs i utredningen och har även fått möjlighet att lämna synpunkter på ett för kommunen långsiktigt åtagande.

Beslutsgång

Ordförande frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta i enlighet med kommunledningsförvaltningens förslag till beslut och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat så.

Beslutsunderlag

SOU 2022:57 Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

Räddningstjänsten Östra Kronobergs svar 2023-04-11

Yttrande 2023-04-17

Tjänsteskrivelse av beredskapssamordnare 2023-04-13

Beslutet skickas till

Forsvarsdepartementet: fo.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till fo.ssk@regeringskansliet.se

UPPVIDINGE
KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2023-04-25

Sida
2(2)

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Kommunens dnr 2023-00098

Försvarsdepartementet
103 333 Stockholm

Remissvar Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)

Uppvidinge kommun lämnar följande yttrande över betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) med diarienummer Fö2023/00074.

Sammanfattning

Uppvidinge kommun ser positivt på utredningens initiativ och inriktning. Det är viktigt att kommunernas ansvar på området uppdateras och tydliggörs. Kommunernas uppgifter behöver noggrant analyseras och definieras samt finansieras, så att skyldigheter i förhållande till invånare kan utträttas. Hänsyn behöver även tas till kommunernas olika grundförutsättningar, så att alla invånare får ett likvärdigt skydd. Uppvidinge kommun ställer sig bakom de synpunkter som Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, tar upp i sitt yttrande (2023-03-10; SKR2023/00097).

Några exempel:

- Den lokala förmågan behöver klargöras, prioriteras och förstärkas innan en statlig beredskapsorganisation för räddningstjänst inrättas.
- Kommunernas olika uppdrag, till exempel att inventera och informera, kring skyddsrum och skyddade utrymmen behöver definieras och avgränsas tydligt.
- Konsekvenser för kommunerna behöver redas ut och prövas. Förslaget om pilotprojekt i utvalda kommuner ser Uppvidinge kommun positivt på.
- Den kommunala räddningstjänstens förutsättningar för arbete under höjd beredskap och krig behöver klargöras.

Yttrande

Utöver övergripande ställningstaganden ovan vill Uppvidinge kommun även framföra:

6 Ett moderniserat skyddsrumbestånd

Kommunerna föreslås få ett omfattande ansvar för olika uppgifter kopplade till skyddsrum och skyddade utrymmen i allt från planering till organisering och information till invånare. Uppgifter utförs på flera nivåer nationellt, regionalt och lokalt och även privata aktörer involveras, vilket ställer stora krav på alla parter. Det krävs tydlig gränsdragning och en övergripande vägledning samt riktade medel till kommuner för att få till stånd ett effektivt och långsiktigt hållbart arbete.

- Uppvidinge kommun anser att kommunerna ska kunna ha synpunkter på placering av skyddsområden.

- Det behövs en tydlig geografisk avgränsning och definierade byggnadstyper där kommunen ska höra MSB i bygglovsärenden.
- Kommunerna bör få tillgång till planeringsunderlag för skyddsrum och områden för skyddsrum. För att kommunerna i detaljplanering och bygglovsgivning ska kunna ta hänsyn till både befintliga och möjliga framtida skyddsrum behöver det vara tydligt var dessa finns eller planeras. För att förenkla myndighetsutövning kring plan- och byggärenden skulle lokalisering av skyddsrum och skyddsrumsområden kunna visas i till exempel kommunens översiktsplan och i detaljplaner samt i annan publik information. Detta skulle även förenkla för kommunen i sin roll att ge information kring skyddsrum. Det behöver därför förtydligas om information om prioriterad lokalisering av planerade skyddsrumsområden och om befintliga skyddsrum kan användas offentligt eller om sådan information i något fall kommer att vara skyddad eller sekretessbelagd.

8 Utrymning med efterföljande inkvartering

Utredningens lägesbild är att ansvariga aktörer är i behov av ”stora externa personella förstärkningar för att kunna upprätthålla en förmåga att genomföra större utrymningar vid höjd beredskap”. I denna analys, liksom i utredningens bedömning, att offentliga och privata aktörer behöver utveckla sitt samarbete, instämmer Uppvidinge kommun. När det kommer till privata aktörers verksamhet, är det mycket viktigt att tydliggöra ansvar och roller som kommunen respektive privat aktör har. Särskilt gäller det om barn och äldre finns i berörda verksamheter.

10 Samhällets förmåga att skydda och hjälpa civilbefolkningen

Uppvidinge kommun anser att en statlig beredskapsorganisation där civilförsvarspersonal engageras genom MSB kan bistå om behov finns. En sådan utbildad och förberedd beredskapsstyrka måste dock vägas mot det stora lokala behovet av grundläggande och goda förutsättningar inom räddningstjänsterna. Det gäller allt från ekonomiska och praktiska resurser till förmåga att ta emot förstärkningsresurser samt anpassa egen verksamhet till nya förhållanden.

Lokala frivilliga resursgrupper i kommunerna ska enligt utredningens förslag växa till lokala frivilliga beredskapsgrupper. Utifrån det säkerhetspolitiska läget uppmanas kommunerna: ”Frivilliga bör i största möjliga utsträckning kunna medverka i skyddet av civilbefolkningen”. Att organisera frivilliga beredskapsgrupper och samtidigt ställa om kommunala verksamheter till höjd beredskap eller krig är ett stort ansvar, både vid planering och genomförande. I en kommun som Uppvidinge, där frivilliga försvarsorganisationer inte har en livaktig verksamhet, kan istället civilsamhällets generella förmåga att bistå det offentliga uppmuntras och stärkas. Ett rikt och varierat föreningsliv och näringsliv, som i Uppvidinge, kan vara grunden för beredskapsgrupper som bygger på lokala och långsiktiga lösningar, och kanske i förlängningen till engagemang i frivilliga försvarsgrupper. Alternativa lokala lösningar som varje kommun ser som framkomliga, bör också kunna stötts med initiala utbildningsinsatser och andra resurser från nationellt håll.

Uppvidinge kommuns räddningstjänstorganisation, kommunalförbundet Räddningstjänsten Östra Kronoberg, lämnar genom Uppvidinge kommun här synpunkter på utredningen, främst vad gäller räddningstjänstuppgifter som tillkommer i händelse av höjd beredskap och krig:

- *Utgångspunkten är att kommunerna ska kunna förse civilförsvarspersonalen med arbetsredskap och annat som behövs för civilförsvarspersonalens bistånd till kommunala organisationer för räddningstjänst (ur SOU 2022:57, s. 31):* Räddningstjänsten ska tillhandahålla till exempel

utryckningsfordon för civilförsvarspersonalen, utöver ordinarie fordon ingående i den fredstida utryckningsorganisationen. Det innebär att ställa släckbilar som fasas ut på grund av ålder samt annan utrustning som bedöms lämplig för ändamålet i förråd. Dessa åtgärder kommer generera en ökad kostnad för räddningstjänsten för bland annat lokalhyror, arbetstid och personal för förrådsunderhåll.

- *Räddningstjänstens uppgifter för upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden:* Räddningstjänsten har idag ingen förmåga att röja farliga områden från exempelvis oexploderad ammunition, OXA. För att skapa en grundläggande förmåga krävs en stor utbildningsinsats samt upprepade fortbildningar med visst mellanrum för att hålla förmågan levande. Det gäller både personliga färdigheter och kunskaper som rör ammunitionseffekter samt stridstekniskt utnyttjande av dessa med hänsyn tagen till erfarenheter från aktuella konfliktområden. Förmågan kräver också materialanskaffning och förrådshållande av aktuell utrustning, inklusive förrådsunderhåll med viss frekvens. Uppgiften röjning i ett bredare perspektiv kräver fordonstillskott till räddningstjänsten, exempelvis lyftkranar, hjullastare och flaklastbilar.
- *Räddningstjänstens uppgifter rörande indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel:* Räddningstjänsten har idag ingen förmåga att indikera eller sanera i den omfattning ett angrepp med kemiska stridsmedel kräver. När det gäller kärnvapen finns i dagsläget ingen förmåga till indikering eller sanering. Båda dessa områden, kemiska stridsmedel och kärnvapen, kräver en utbildningsinsats och en materialanskaffning för att skydda personal och för att ta hand om storskaligt skadefall på ett tillfredsställande sätt.
- *I utredningens kapitel 10.6 fastslås att MSB ska vara huvudansvarig för grund- och repetitionsutbildning av civilförsvarspersonal. Kommunerna ska vara skyldiga att bistå MSB.* I utredningen framgår inte vem som är huvudansvarig för grund- och repetitionsutbildning för i fredstid redan anställd personal, som också behöver ha kunskaper och färdigheter inom aktuella områden. Detta gäller i synnerhet utsedda räddningsledare, som har huvudansvar för arbetsmiljö vid en räddningsinsats. Vid ett väpnat angrepp med tillkommande risker i form av exempelvis OXA, rasmassor från byggnader och direkta angrepp mot räddningstjänstpersonal vid pågående insats, blir uppgiften komplicerad.
- *I förändringsförslaget till LSO 6 kap 12 § står: Kommunerna ska vidta åtgärder för att på ett ändamålsenligt sätt kunna bistås av civilförsvarspersonalen vid genomförandet av räddningstjänst eller särskilda uppgifter under höjd beredskap enligt denna lag.* Uppvidinge kommuns räddningstjänst konstaterar att arbetet som beskrivs i punkterna ovan medför ökade kostnader för räddningstjänsterna, något som inte faller inom nuvarande ram. Statliga medel ska tilldelas kommunerna för detta ändamål, men medlen är inte direkt anvisade till räddningstjänsten, i synnerhet inte där räddningstjänsten utgör ett kommunalförbund. Primärkommunerna avgör om medel fördelas till räddningstjänsten. Här behövs en tydlig skrivning om *direkta och öronmärkta* medel för räddningstjänstens ökade kostnader i samband med ovanstående, så att en likvärdig förmåga byggs upp nationellt, regionalt och lokalt.
- *Möjligheten att räddningstjänsten använder fordon med tjänsteplikt.* I utredningen nämns inte möjligheten att räddningstjänsten disponerar fordon som tillhör civila och/eller kommunala entreprenörer för ökad räddningstjänstförmåga under höjd beredskap och krig. Det kan handla om till exempel lyftkranar, hjullastare och flaklastbilar med tillhörande förare/personal.

- 10.2.3: *De kommunala räddningstjänstorganisationerna har i viss omfattning tillgång till terränggående fordon som kan användas för att bistå regionerna vid transporter av sjuka eller skadade personer. Här borde lydelsen ändras till ”Vissa av de kommunala...”.*
- 10.7: *MSB ska kunna tillhandahålla civilförsvarspersonalen transportfordon av olika slags beskaffenhet, samt annan grundläggande materiel. Utredningen utgår från att kommunala organisationer för räddningstjänst kommer att ha möjlighet att förse civilförsvarspersonal med arbetsredskap som behövs för genomförande av räddningstjänst och särskilda uppgifter under höjd beredskap enligt LSO. Detta förhållande kan endast uppnås om räddningstjänsten tilldelas statliga medel. Medel som kommer till kommunerna är i dagsläget inte öronmärkta till räddningstjänsten. Räddningstjänsten behöver ekonomiska förutsättningar och *direkt tilldelade medel* för att kunna omhänderta det framtida utökade uppdraget på ett adekvat sätt.*
- *Det behöver även förtydligas i utredningen att de lokala räddningstjänsterna får planera för ett fordonsuttag med hänvisning till Förfogandelagen (1978:262) och den kompletterande Förfogandeförordningen (1978:558) för att få tillgång till fordon som i fredstid inte ingår i räddningstjänstens organisation, men som under höjd beredskap och krig är avgörande för framgångsrika räddningsinsatser i områden med raserade byggnader efter beskjutning.*

11 Konsekvenser

Avslutningsvis instämmer Uppvidinge kommun i Sveriges Kommuners och Regioners särskilda yttrande i slutet av utredningen (s. 675) när det gäller genomförda konsekvensanalyser för kommunerna: Bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna behöver fördjupas ytterligare. Uppgifterna som enligt utredningen ska utföras, kan också generera positiva effekter för kommunernas övriga arbete med krisberedskap, civilt försvar och andra uppgifter. Därför bör konsekvensanalysen se till synergieffekter att uppnå och till kommunernas olika förutsättningar utifrån faktorer som till exempel invånarantal, demografi och yta med mera. Fokus är att klara uppdraget att skydda invånare. Tillräckliga resurser för detta är en huvudfråga, vare sig det gäller kompetens, bemanning eller ekonomiska medel.